द्वारका इंटरनेशनल स्कूल

कक्षा-7,विषय-संस्कृत (नमूना प्रश्न पत्र)

वार्षिक परीक्षा

समय-3 घंटे कुलअंक-80

(खंड-क) (अपठित-अवबोधनम्)

1.) अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानां उत्तराणि लिखत | (5)

परिश्रम: मानवस्य सर्वश्रेष्ठं मित्रम् अस्ति | परिश्रमं विना तु किमपि न संभवति | वनराज: अपि परिश्रमेण विना भोजनं न विन्दति | खगा:परिश्रमेण भोजनम् एकत्रितं कुर्वन्ति | पिपीलिका: अपि अन्नं प्रप्तुम् परिश्रमं कुर्वन्ति | पुन:पुन: पतित्वा अपि पिपीलिका आशां न त्यजति अपितु परिश्रमेण स्वलक्ष्यं प्राप्नोति | अद्य संसारे विज्ञानस्य या प्रगति: दृश्यते सा अपि परिश्रमस्य एव उदाहरणम् अस्ति |

प्रश्न 1) एकपदेन उत्तरत-

(1) संसारे कस्य प्रगति: दृश्यते ?

(2) पिपीलिका कां न त्यजति ?

प्रश्न 2) पूर्णवाक्येन उत्तरत-

(1) खगा: परिश्रमेण किम् एकत्रितं कुर्वन्ति ?

प्रश्न 3) यथानिर्देशानुसार उत्तरत-

(1) 'वनराज: परिश्रमेण भोजनं विन्दति'- अत्र क:कर्ता ?

(1) परिश्रमेण (2) वनराज: (3) पिपीलिका: (4) खगा:

(2) 'सा परिश्रमस्य एव उदाहरणम्'- अत्र किम् अव्ययपदम् ?

(1) सा (2) एव (3) परिश्रमस्य (4) उदाहरणम्

(3) 'परिश्रमेण' अत्र विभक्ति अस्ति ?

(1) प्रथमा (2) पंचमी (3) तृतीया (4) सप्तमी

2.) अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानां उत्तराणि लिखत | (5)

महाकवि: कालिदास: न केवलं संस्कृतसाहित्ये अपितु विश्वसाहितस्य श्रेष्ठ: कवि: अस्ति | जर्मनी देशवासिन: तु तं 'शेक्सपीयर' इति कथयन्ति | एष: महान् कवि:,नाटककार: च आसीत् | कालिदास: सप्त-रचना: अरचयत् | सौंदर्य-वर्णने काव्यप्रतिभायां च महाकवि: कालिदास: अद्यापि अप्रतिम: वर्तते | भारतीय-महाकविषु स: 'कविकुलगुरु:' इति नाम्ना प्रसिद्ध: अस्ति |

1. एकपदेन उत्तरत-

(क) क: श्रेष्ठ: कवि: अस्ति ?

(ख) कालिदास: कति रचना अरचयत् ?

2. पूर्णवाक्येन उत्तरत-

(क) जर्मनीवासिन: कालिदासं किं कथयन्ति ?

3.निर्देशानुसार उत्तरत-

(क) 'कवि:' अस्य किं विशेषणपदम् अत्र प्रयुक्तम्?

(1) श्रेष्ठ: (2) श्रेष्ठा (3) श्रेष्ठम् (4) श्रेष्ठौ

(ख) 'महाकविषु' अत्र विभक्ति अस्ति ?

(1) प्रथमा (2) चतुर्थी (3) सप्तमी (4) षष्ठी

(घ) गद्यांशात् एकम् अव्ययं चित्वा लिखत |

(खंड-ख) (रचनात्मकं कार्यम्)

3.) निम्नचित्रस्य वर्णनं मन्जूषातः शब्दान् चित्वा पञ्चवाक्येषु कुरुत | (5)

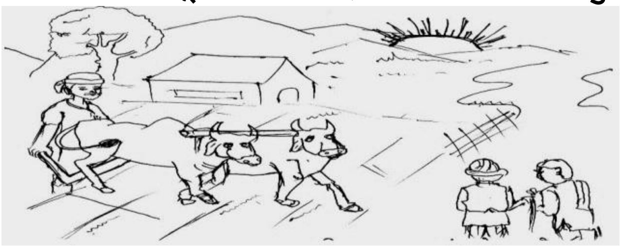

वृक्षाः, सूर्यः, पर्वतः, जनाः, क्षेत्रम्, कुटीरम्, उदेति, वृषभौ , कृषकः कर्षतः, छे मित्रे, पश्यति

4.) पितरं प्रति लिखितं पत्रं मञ्जूषातः उचितपदानि गृहीत्वा पूरयन्तु - (5)

(पिता को लिखे गए पत्र को मञ्जूषा की सहायता से पूरा करो |)

परीक्षाभवनतः

दिनांक -

आदरणीयाः पितृचरणाः

सादरं प्रणामाः

अत्र कुशलं तत्र (1) ----------| समाचारः अयम् अस्ति यत् मम (2) ----------- परिणामः उद्घोषितः | भवान् (3) ------------- प्रसन्नः भविष्यति यत् अहं (4) ------------- प्रथम-स्थानं प्राप्तवान् | सफलता-समाचारं (5) -------------- भ्रातृन् भगिनीश्च श्रावयतु भवान् |

पूज्यायाः मातृचरणयोः मम प्रणामाः सन्तु |

भवताम् आज्ञापालकः पुत्रः

अनुजः

(मञ्जूषाः मातरम्,अर्द्धवार्षिक-परीक्षायाः,अस्तु,ज्ञात्वा,परीक्षायाम्)

5.) अधोलिखितं संवादं मञ्जूषायां प्रदत्तशब्दैः पूरयत | (5)

यात्री भो संवाहकः मोहदयः! एतत् --------------- कुत्र गमिष्यति ?

संवाहकः भवान् कुत्र------------ इच्छति ?

यात्री अहं तु ------------- प्रति गमिष्यामि |

संवाहकः ------------ बसयानं तत्रैव गमिष्यति |

यात्री एकं------------ रिक्तम् अस्ति किम् ?

(मञ्जूषा :गन्तुम्,आगरानगरम्,बसयानम्,आसनम्,एतत्)

(खंड-ग) (अनुप्रयुक्तं व्याकरणम्)

6.) शब्दानां विभक्ति वचनं च लिखत | (4)

1) तव 2) गणनायां 3) वानरा: 4) नरस्य

7.) अधोलिखित शब्दानां धातु-लकार-पुरुष-वचनानि च लिखत | (6)

1) पठामि 2) अभवत् 3) सन्ति

8.) शब्दानां पर्याय लिखत | (4)

1) शिलाखण्डम् 2) मञ्जूषां 3) खात् 4) सागर:

9.) शब्दानां विपर्याय लिखत | (4)

1) विदेश: 2) शांति: 3) प्रात: 4) अधुना

10.) वाक्यानि शुद्धं कुरुत | (4)

1) स: चित्रं <u>रचयत</u>: |

2) वानरा: अनुकरणशीला: <u>भवति</u> |

3) वयं मित्रै: सह <u>पठामि</u> |

4) माता बालकस्य मुखं प्रति <u>पश्यन्ति</u> |

11.) वचनानि परिवर्त्य पुन: लिखत | (4)

1) कमलम् विकसति | (बहुवचन) 2) अध्यापकौ सुवचनानि कथयत: | (एकवचन)

3) बालिका पत्रं लिखति | (द्विवचन) 4) ता: महिला: नृत्यन्ति | (एकवचन)

12.) वाक्यानि उपपद विभक्ति-अनुसारेण शुद्धं कुरुत | (4)

1) विजय: <u>नगरस्य</u> प्रति गच्छति |

2) अध्यापिका <u>कक्षायै</u> बहि: गच्छति |

3) माता <u>पुत्रेण</u> स्निह्यति |

4) लता <u>वानरेण</u> भीत: अस्ति |

(खंड-घ)(पठित अवबोधनम्)

13.) अधोलिखितं शब्दानां अर्थं लिखत | (5)

1) अवसरं 2) उत्थाय 3) पतित 4) केचन 5) दण्डं

14.) अधोलिखित श्लोकं पठित्वा प्रदत्तान् प्रश्नान् उत्तरत | (5)

प्रदोषे दीपक: चन्द्र:,प्रभाते दीपक: रवि: |
त्रैलोक्ये दीपक: धर्म:,सुपुत्र: कुलदीपक: ||

1. एकपदेन उत्तरत-

(1) प्रभाते दीपक: क: ?

(2) धर्म: कुत्र दीपक: भवति ?

2. पूर्णवाक्येन उत्तरत-

(1) कुलस्य दीपक: क: भवति ?

3.निर्देशानुसार उत्तरत-

(1) 'प्रभाते' अत्र का विभक्ति अस्ति ?

1) पंचमी 2) सप्तमी 3) प्रथमा

(2) 'रवि' अस्य पर्याय अत्र किम् ?

1) निशाकर: 2) सूर्य: 3) सागर:

(3) 'कुपुत्र:' अस्य विपर्याय अत्र किम् ?

1) दीपक: 2) धर्म: 3) सुपुत्र:

15.) पूर्णवाक्येन उत्तरत | (4)

1) अस्माकं मातृभूमि: कीदृशी अस्ति ?

2) का कथां श्रावयति ?

3) क: महावञ्चक: ?

4) कस्य मुखे मृगा: न प्रविशन्ति ?

16.) अधोलिखित श्लोकस्य हिंदी अनुवादं लिखत | (3)

भूमे: गरीयसी माता, खात् उच्चतर: पिता |
जननी जन्मभूमिश्च स्वर्गादपि गरीयसी ||

17.) अधोलिखित रेखांकित पदानां प्रश्ननिर्माणं कुरुत | (4)

1) माता वृद्धा अस्ति | (केन/कस्य/का)

2) स: गृहं प्रत्यागच्छत् | (कस्य/कुत्र/केषाम्)

3) उद्यमेन हि सिध्यन्ति कार्याणि |(कम्/कौ/केन)

4) सुदीप: शिलाखंडं क्षिपति | (क:/किम्/कीदृश:)

18.) वाक्यानि घटनाक्रमानुसारेण लिखत | (4)

1) मम रक्षाया: चिन्तां मा कुरु |

2) त्वं भारतस्य यथार्थ: सुपुत्र: भविष्यसि |

3) तव नाम ?

4) तव जननी मातृभूमि: अस्ति |

5) तव गृहे के-के सन्ति ?

6) एका माता द्वारे स्व पुत्रस्य प्रतीक्षाम् करोति |

7) त्वं पुन: आगच्छ: |

8) अर्जुन सिंह: |